

Lokaal aanbod rond 80 jaar vrijheid voor het onderwijs (PO/VO) in Delft (versie 9 april 2025)

Wat	Vorm	Doelgroep	Organisatie
1. Geschiedenislokaaldelft.nl	Online bronnen-platform met o.a. thema WOII. Veel lokale bronnen zoals documenten en afbeeldingen uit Delft.	Groep 8 en VO	Erfgoed Delft Onserfgoed@delft.nl
2. Leskoffer Stichting Herinneringstenen	Leskoffer met brief, digitaal materiaal.	PO groep 7/8	Stichting herinneringstenen Delft Leskoffer aanvragen via dit formulier
3. Youtube playlist met Delfts filmmateriaal	Bewegende beelden, zowel origineel beeldmateriaal als interviews met overlevenden.	PO en VO	Erfgoed Delft Onserfgoed@delft.nl
4. Muzikale Theatervoorstelling 'Wat kom je doen?'	De voorstelling is onderdeel van een lespakket bestaande uit: 1. Voorbereidende les 2. Impactvolle muziektheatervoorstelling 3. Verwerkingsopdracht	PO bovenbouw	Vereniging van de Vrienden van de synagoge Delft Contactpersoon: Flip de Liema flip@deliema.com
5. Bezoek aan de synagoge Delft	Rondleiding in de synagoge.	PO 7/8 en VO	Stichting behoud Synagoge Delft secretariaat@synagogedelft.nl
6. Bezoek Stadsarchief Delft	Rondleiding en bronnen bekijken in het depot over de Tweede Wereldoorlog.	VO	Stadsarchief Delft is een onderdeel van Erfgoed Delft Onserfgoed@delft.nl
7. Wandeling langs Joods Delft	Rondwandeling in de stad met gids.	VO	Willem Jan Pijnacker Hordijk pijnhor@gmail.com
8. Theatervoorstelling "Kamp" van Hotel Modern	Een theatervoorstelling op 22 april 2025.	VO	Theater de Veste educatie@theaterdeveste.nl
9. Schoolvoorstellingen Filmhuis Lumen	Films over thematiek rondom oorlog en vrijheid op aanvraag.	PO en VO	Filmhuis Lumen contact@filmhuis-lumen.nl
10. Gastspreker van Na de oorlog	Een gastspreker bezoekt de klas en vertelt over zijn of haar familie en hun ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog.	PO en VO	Na de oorlog Spreker aanvragen via dit formulier
11. Bezoek Joodse begraafplaats Delft	Toegang alleen op afspraak. Adres: Geertruyt van Oostenstraat 58.	VO	Vrijwilliger begraafplaats: Rick Smit delftjb@gmail.com
12. Vooroordelen, vrijheid en jouw rol	Interactieve gastles met persoonlijke verhalen, dialoog en oefeningen	Leerlingen VO/MBO	Eric Bremer voorzitter@klal-yisrael.nl of Fatima Polat polat.fatima80@gmail.com

13. Jeugdtheater voorstelling HOE RUIKT THUIS?	Een beeldende muziek en dans voorstelling over de Roma en Sinti op locatie.	Jeugdtheater (10+) - VO	Theater Na de Dam Jong https://www.rietveldtheater.nl/hoe-ruikt-thuis/
---	--	----------------------------	---

Meer informatie:

1. Geschiedenislokaaldelft.nl

Deze website is een gratis bronnenplatform geschikt voor docenten en leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Over verschillende thema's, zoals de Tweede Wereldoorlog zijn hier lokale bronnen te vinden. Ook zijn er vanaf begin april 2025 verwerkingsopdrachten bij deze bronnen beschikbaar.

2. Leskist Stichting Herinneringsstenen

Stichting Herinneringsstenen Delft heeft een gratis lessenserie over ontwikkeld met de titel 'Wat gebeurde er tijdens de Tweede Wereldoorlog met Joodse kinderen in Delft?'. Wanneer je de verhalen over de oorlog koppelt aan de leefomgeving van het kind zal de informatie beter beklijven. De kinderen gaan aan de slag met een leskoffer met daarin een struikelsteen, foto's, oude brieven en materialen uit de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast is er een lesbrief, een handleiding voor de leerkracht en een film beschikbaar.

3. YouTube playlist met Delfts filmmateriaal

Erfgoed Delft heeft een playlist aangemaakt met daarop zowel originele Delftse filmbeelden uit de Tweede Wereldoorlog, documentaires en interviews met overlevenden. De beelden zijn afkomstig van verschillende organisaties en kunnen bijvoorbeeld in het onderwijs gebruikt worden.

4. Muzikale Theatervoorstelling 'Wat kom je doen?'

De Vereniging Vrienden van de Synagoge Delft heeft een impactvolle muziektheatervoorstelling ontwikkeld om met leerlingen van groep 6-7 in gesprek te gaan over thema's als herinneren en herdenken, uitsluiting en inclusie. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was er overduidelijk sprake van extreme uitsluiting van diverse groepen, waaronder de Joden. Na de Tweede Wereldoorlog zijn de Joden in Delft kil ontvangen door de overheid en de gemeenschap: een zwarte bladzijde uit de geschiedenis van de gemeente Delft. Wat kunnen we daar vandaag de dag van leren? Welke verhalen moeten we blijven vertellen aan de kinderen van nu? En is het belangrijk om ook nu nog te herdenken en hoe doe je dat? De voorstelling 'Wat kom je doen?' is te boeken vanaf september 2025 en wordt gespeeld op school. Rondom de voorstelling is educatief materiaal ontwikkeld waarmee we deze thema's onderzoekend en filosoferend benaderen en verwerken. De kosten voor de voorstelling bedragen € 213 (incl. voorbereidende les en

verwerkingsopdracht). Indien dit bedrag niet beschikbaar is, dan kan hierover het gesprek aangegaan worden met de contactpersoon van de Vereniging van de Vrienden van de synagoge Delft.

5. Bezoek Synagoge Delft

De Synagoge Delft ontvangt regelmatig onderwijsgroepen die een kijkje willen komen nemen. Tijdens het bezoek maken zij kennis met de geschiedenis, cultuur en religie van Joden in Nederland. Ook wordt er aandacht besteed aan het Holocaust monument in de synagoge. Daarop zijn de namen aangebracht van joodse Delftenaren die tussen 1940-1945 zijn weggevoerd.

6. Bezoek Stadsarchief Delft

Delftse klassen kunnen ook een bezoek brengen aan het Stadsarchief in Delft. Zij krijgen daar een rondleiding door het depot en leren waar een archief precies voor dient. Ook krijgen zij enkele echte bronnen uit de Tweede Wereldoorlog te zien die in het Stadsarchief zijn opgeslagen. Zij maken een verwerkingsopdracht en bronnenanalyse in de studiezaal. De kosten per klas zijn €80,- Voorbeelden van bronnen vindt u op [Geschiedenislokaal Delft](#), in de [bevrijdingsbulletins](#) over het dagelijks leven na mei 1945 en in onze [beeldbank](#).

7. Wandeling langs Joods Delft

Willem Jan Pijnacker Hordijk geeft regelmatig stadswandelingen over Joods Delft aan groepen middelbare scholieren. De rondgang begint in de Delftse synagoge, leidt langs enkele historische plekken in de stad en eindigt bij de Joodse begraafplaats in Delft. Het doel van deze wandeling is door het delen van persoonlijke verhalen jongeren te laten nadenken over de morele dilemma's van de Tweede Wereldoorlog. Een vrijwillige bijdrage aan de Stichting Herinneringsstenen Delft wordt zeer op prijs gesteld.

8. Theatervoorstelling 'Kamp' van Hotel Modern

Op dinsdagavond 22 april 2025 wordt de theatervoorstelling Kamp opgevoerd in Theater de Veste. Dit theaterstuk ging in 2005 in première en was al te zien in Europa, Australië, Japan, de Verenigde Staten en Canada. De spelers dwalen met minicamera's door een maquette van een vernietigingskamp, filmen de gebeurtenissen en maken zo het publiek ooggetuige. Na de voorstelling mogen bezoekers een kijkje nemen op het podium.

9. Schoolvoorstellingen Filmhuis Lumen

Het filmhuis biedt verschillende programma's aan voor basis- en middelbare scholieren en het hoger onderwijs. Zij werken samen met landelijke filmfestivals en educatie-aanbieders

zoals Movies that Matter, IFFR en Filmhuis Zuid-Holland, waardoor zij beschikking hebben over een groot aantal korte films, documentairs en animaties. Films over thematiek rondom oorlog, vrijheid en discriminatie zijn op aanvraag beschikbaar. Het tarief voor zaalhuur zonder inleiding en nabespreking is €5,50 per leerling.

10. Gastspreker van Na de oorlog

Stichting Na de oorlog faciliteert gastsprekers op scholen over de Tweede Wereldoorlog. Dit zijn (klein)kinderen van ooggetuigen die door middel van authentieke persoonlijke verhalen antisemitisme, racisme en discriminatie aan de orde te stellen. Zij weten de historische feiten van de Tweede Wereldoorlog tot leven wekken en zo het collectief geheugen in stand te houden. De gastsprekers worden professioneel opgeleid om hun verhaal voor schoolklassen te vertellen. Na de oorlog heeft ook sprekers uit regio Zuid-Holland beschikbaar. De vergoeding voor een gastles WO2 bedraagt €52,50 voor het primair onderwijs en €65 voor het voortgezet onderwijs per groep/klas, exclusief reiskosten €0,29 p/k en inclusief lesmateriaal.

11. Bezoek Joodse begraafplaats Delft

Aan de Geertruyt van Oostenstraat ligt de Joodse begraafplaats. Hier werden tussen 1845 en 1938 187 Joodse Delftenaren begraven. Op het grasveld staan 51 grafstenen met Hebreeuwse teksten en een tombe. De begraafplaats wordt beheerd door het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK) in Amsterdam en een aantal Delftse vrijwilligers. De begraafplaats is op afspraak te bezoeken.

12. Vooroordelen, vrijheid en jouw rol

Vooroordelen en stereotypen kunnen onbewust worden versterkt, bijvoorbeeld door sociale media en de manier waarop informatie wordt gedeeld. In deze gastles nemen moslima Fatima en Jood Eric de leerlingen mee in een gesprek over vooroordelen, vrijheid en inclusie. Door middel van persoonlijke verhalen en interactieve werkvormen worden vooroordelen invoelbaar gemaakt en ontstaat begrip voor de impact van discriminatie en uitsluiting. Vanuit dit inzicht ontdekken de leerlingen hoe zij zelf een rol kunnen spelen in het doorbreken van vooroordelen en het bevorderen van een samenleving zonder antisemitisme en islamofobie.

De gastles helpt jongeren kritisch na te denken over beeldvorming, hun eigen aannames te onderzoeken en weerbaarder te worden tegen invloeden die polarisatie kunnen versterken. Het stimuleert empathie, zelfreflectie en actieve betrokkenheid, met als kernboodschap: we hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar we kunnen wél vreedzaam samenleven.

13. Hoe ruikt thuis

Theater Na De Dam JONG presenteert op 3 en 4 mei een jongerenproductie over het onderbelichte verhaal van de Roma en de Sinti. Daarbij worden antwoorden op vragen gezocht zoals: wat waren hun gebruiken en rituelen? Hoe klonk hun muziek? Hoe hielden zij zich staande tijdens de oorlog? Op deze manier wordt geprobeerd deze nomadische volksgemeenschap tot leven te wekken. Deze jongerenproductie is geschikt vanaf 10 jaar, vindt plaats op de Nieuwe Plantage in Delft en is gratis toegankelijk.

Foto 1: struikelstenen voor het pand Julianalaan 83, woonhuis van Oscar, Eleonora, Heinrich Peter en Karin Friedel Selowsky. Vermoord in concentratiekamp Sobibor. Stadsarchief Delft, objectnummer 186271.

Foto 2: vliegtuig boven het Stadhuis aan de Markt na de bevrijding in 1945. Stadsarchief Delft, objectnummer 264724.

Foto 3: vernielde woningen na het bombardement op de Wippolder in 1940. Stadsarchief Delft, objectnummer 9887.